

บทคัดย่อ

ปัญหาความล่าช้าของการที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความในคดี สาเหตุสำคัญของความล่าช้าในการที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาลสูงที่ผ่านมาเนื่องจากจำนวนคดีที่ขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกามีปริมาณมากไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้พิพากษา การแก้ปัญหาลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลสูงตามระบบเดิมคือการเพิ่มจำนวนผู้พิพากษาหรือการเพิ่มศาล เช่น จัดตั้งศาลอุทธรณ์ภาคก็เป็นการเปลี่ยนงานของผู้พิพากษาหรือเปลี่ยนคดีให้ขึ้นไปสู่ศาลอุทธรณ์ภาคต่าง ๆ เท่านั้น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ในระยะยาว

จากการศึกษาพบว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อระบบการอุทธรณ์ฎีกาคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่สำคัญได้แก่ การจัดระบบชั้นของศาล และการอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงซ้ำซ้อนกับที่ศาลล่างได้วินิจฉัยไว้และการฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลฎีกาได้ตัดสินและได้วางบรรทัดฐานแล้ว สาเหตุดังกล่าวเนื่องจากระบบของการอุทธรณ์ ฎีกาในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจัดอยู่ในระบบการให้สิทธิหรือระบบสิทธิ (Appeal as of Rights) คือการให้สิทธิคู่ความอุทธรณ์และฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายได้อย่างเต็มที่ ทั้งที่ในบางคดีไม่เป็นสาระอันควรได้กับการพิจารณาจากศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา และปัญหาความน่าเชื่อถือของผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นเป็นเหตุสำคัญที่มีผลให้คู่ความใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกามากขึ้น เนื่องจากผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นอาจอ่อนประสบการณ์และมีอาวุโสน้อยทำให้เกิดการผิดพลาดในการพิพากษาหรือสั่งคดีโดยเฉพาะคดีที่มีความสลับซับซ้อนหรือคดีที่เป็นความผิดร้ายแรงที่มีอัตราโทษสูง ประกอบทั้งความเชื่อถือศรัทธาของคู่ความที่มีต่อผู้พิพากษาในศาลสูง จึงมีความต้องการที่จะได้รับการทบทวนคดีจากศาลสูงอีกครั้งหนึ่ง

ดังนั้น การแก้ไขเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ศรัทธาต่อผู้พิพากษาศาลชั้นต้น โดยเฉพาะการดำเนินกระบวนการพิจารณา ผู้พิพากษาที่ขึ้นพิจารณาคดีต้องวางตัวให้เป็นที่ประจักษ์ในจรรยาบรรณของการเป็นผู้พิพากษา ระมัดระวังในการเจรจากับคู่ความหรือพยาน ต้องทำให้ปราศจากความเคลือบแคลงสงสัยในความยุติธรรม การให้ศาลอุทธรณ์ทำการสืบพยานเพิ่มเติมตามที่คู่ความร้องขอในคดีที่อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง และศาลเห็นว่าเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอุทธรณ์ต้องอนุญาตเพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่คู่ความว่าตนได้รับความยุติธรรม ซึ่งจะทำ

ให้ความยอมรับในผลของคำพิพากษาศาลอุทธรณ์มากขึ้น จนในที่สุดอาจทำให้ไม่มีการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

แนวทางในการปรับปรุงระบบการอุทธรณ์และฎีกาในคดีอาญา ควรเน้นความสำคัญในการที่ให้อำนาจศาลสูงวินิจฉัยในเบื้องต้นก่อนว่าคดีใดเป็นคดีสำคัญที่ควรจะได้รับการพิจารณาในศาลสูง จะทำให้ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาสามารถควบคุมปริมาณคดีและรับผิดชอบคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของตนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคมทั้งในแง่ของการใช้ทรัพยากรบุคคลในศาลและระยะเวลาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วอีกด้วย การอุทธรณ์และฎีกายังมีความประสงค์อีกประการหนึ่งคือการควบคุมดุลพินิจของศาลชั้นต้น โดยศาลที่มีอำนาจสูงกว่าให้มีหน้าที่แก้ไขความไม่ถูกต้องในเนื้อหาของคำพิพากษาในเรื่องการรับฟังข้อเท็จจริง ทั้งนี้เพื่อให้ศาลได้ความจริงที่ถูกต้องมากที่สุดซึ่งเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความ การแก้ไขเรื่องการใช้ข้อกฎหมายไม่ถูกต้องเป็นการแก้ไขในส่วนที่เป็นเนื้อหาของคำพิพากษา และคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความ และในส่วนของข้อกำหนดโทษในคดีอาญานั้นไม่ถือว่าการอุทธรณ์ และฎีกาเป็นการแก้ไขในเรื่องของการกำหนดโทษไม่ถูกต้อง แต่แก้ไขการกำหนดโทษให้เป็นหนึ่งเดียวกัน เนื่องจากการกำหนดโทษเป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาแต่ละคนโดยคำนึงถึงเหตุผลในด้านอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาเป็นหลัก การแก้ปัญหาคควรแก้ไขปรับปรุงระบบการอุทธรณ์ฎีกาให้เป็นระบบการทบทวนคำพิพากษา โดยศาลในระดับที่สูงกว่าเพียงหนึ่งชั้นศาล และให้ศาลฎีกามีฐานะเป็นศาลสูงสุดมีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญและเป็นศาลที่วางหลักกฎหมายเท่านั้น